

LES FONTS (del Molinet a l'Hostalet tot passant pel mas de Ditot)

Benjamí Barberà

El riu més avall que la font del Molinet -ja tractada- descriu un meandre per seguir després una trajectòria rectilínia fins la desembocadura del barranc de Pere. Bé, l'escorrentia dels vessants, malgrat que en temps plujosos sovintegen brolls i xumes a dojo, determina quatre fonts dins del tram que avui ens ocupa:

La font de la Calderona

La font de l'Assut

La font de la Foieta de l'Hostalet

La font de l'Hostalet o del Barranc

LA FONT DE LA CALDERONA (Coordenades U.T.M 575720)

És al marge esquerre del riu, al peu d'un terrer d'alçària considerable i pocs metres abans de l'inici de la segona corba del meandre esmentat d'anuvi. Ben a prop de la font, també a l'esquerra i en aquesta marrada anomenada racó de Fabi, hi resten dues bassetes que recullen sengles brolls d'aigua. Eren el suport hídic d'un hortet força petit que s'endugué el riu, afaïçonador sapastre dels marges, en alguna de les seues crescudes.

En el racó suara esmentat s'estatjava l'assut del molí del mas de Ditot. Encara queden vestigis de la sèquia encimbellada al marge esquerre del riu, però del molí cap rastre; al llarg del temps el corrent s'ha encarregat de desfer-lo. Pel que fa a aquest vell molí, que em va passar desapercebut, li dedicaré un estudi a part.

Tornant a la font de la Calderona, cal dir que abastava la Calderona i el mas del Ranco, també hi acudien del Molinet pel consum domèstic i per abeurar cavalleries i ramats, puix en èpoques de sequera aguanta més que la font del Molinet, Artur Baixamà se'n recorda ben bé. El condicionament d'aquesta font era força senzill i alhora ben fràgil, calia refer-ho tot després de les riuades. Rajava mitjançant una teula a una basseta d'argila que retenia l'aigua.

Si algun amant del nostre patrimoni hídic o algun encuriós vol visitar-la, pot aprofitar l'avinentesa ara que Vicent Baixamà i jo mateix vam fer una petita intervenció sobre la timba despresa del marge. Aconseguirem fer-la rajar amb un canut de canya, fins hi tot ens emportàrem una ampolla d'aigua fresca i exquisida. A més més Vicent va recordar amb nostàlgia la seua infantesa.

LA FONT DE L'ASSUT (Coordenades U.T.M 574719)

Passat el meandre del riu, al marge dret d'aquest i separada del llit del riu per un hortet allargassat i d'escassa amplària, tot just d'arrere l'assut del molí de la Punta, és aquesta font, anomenada així per la seua proximitat a l'assut.

Vicent Sales Esteve em va acompanyar, ell sap exactament l'indret on és, jo no l'hauria trobada. Bé, soliu, oblidada i amagada dins d'una bardissa de canyes i algun esbarzer roman el forat per on brollava. Dic per on brollava perquè el dia de la nostra visita era completament seca i sense cap senyal d'humitat. Hi ha una basseta, magatzem d'aigua per regar l'hortet. Entre les canyes que colonitzen aquest paratge de vora riu hi ha, tot a frec de la paret de la basseta, una mota de canya de bambú, fet insòlit en la flora dels rius i

barrancs del nostre terme. Vicent Mestre em va aclarir que va ésser ell qui la va plantar, és petita per la competició que, per nodrir-se, manté amb les canyes autòctones.

LA FONT DE LA FOIETA DE L'HOSTALET (Coordenades U.T.M. 569715)

Si baixem pel llit del riu, en un viatge teòric, perquè la bardissa vegetal no ens deixa, al marge esquerre, és el mas de Ditot, molt difícil de veure per la vegetació que l'envolta. També s'identifiquen la sènia del mas i un pou a l'extrem d'un bancal que només té una fila d'oliveres. El pou roman sec a hores d'ara, és fàcil de trobar-lo perquè tot a frec de la paredeta de la boca hi creix una jonquera, esgrogueïda per la pertinaça sequera que patim.

Més avall que el mas, la sènia i el pou, ja al marge dret del riu, és la font de la Foieta de l'Hostalet. L'accés no és impossible, però caldria treballar, almenys, mig dia per obrir-se pas entre l'espessor d'un arbratge molt atapeït. L'existència de la font ens la palesa un passadís o corredor obert pel porcs senglars que busquen l'humitat i el llot que s'hi forma.

Abastava el mas de Ditot i els camperols que treballaven els envolts. Vicent Baixamà se'n recorda d'haver-hi anat moltes vegades quan tallaven les canyes d'aquests marges de vora riu.

LA FONT DE L'HOSTALET O DEL BARRANC DE PERE (Coordenades U.T.M. 568715)

Aquesta font és a la dreta del barranc de Pere a l'indret d'unes pereres que hi ha enmig d'un bancal d'ordi. Un capítol a part, un tractament especial, mereix sens dubte el barranc de Pere i les seues aigües, com ara les que es concentren en la sèquia oberta per l'avi de Casimir, Baptista Sales Sancho. Aquesta aigua emplena la bassa de l'Hostalet, destruïda i refeta de bell nou en modificar el pont i la carretera.

Paco l'Hostalet, que en pau descansi) s'encarregava d'arranjar-la després de cada crescuda del barranc, puix sembla que les aportacions sòlides en més d'una ocasió l'esborraven temporalment. Aquesta font abastava principalment l'Hostalet, el Moreral i el mas de la Coixa.

Casimir Sales i jo arribarem on és la font, però roman colgada de més d'un metre de runes, a més a més, els xops que hi creixen a sobre ja són grossos. Per tant la feina de recuperar-la és considerable.

Són tantes les font abandonades que ja no ragen! Hauríem de conscienciar-nos i adonar-nos que les Coves té un patrimoni hídic que caldria recuperar i conservar. Espero i desitjo, si és que ho llegeixin, que les autoritats que ens governen se sensibilitzin envers el medi ambient, que se sentin verds i dissenyin un pla d'actuació. Les despeses serien mínimes front altres actuacions que, això sí, fan més enrenou. De ben segur, les generacions futures n'estarien orgulloses.

